

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ
3/2014
гр.София, 27 октомври 2014 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегия, в съдебно заседание на 2 октомври 2014 год. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
КРАСИМИР ВЛАХОВ

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:
ТАНЯ РАЙКОВСКА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА
ТАНЯ МИТОВА
ТАТЯНА ВЪРБАНОВА
ПЛАМЕН СТОЕВ
ДАРИЯ ПРОДАНОВА
БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. НИКОЛА ХИТРОВ	14. СВЕТЛА ЦАЧЕВА
2. РОСИЦА КОВАЧЕВА	15. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА
3. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	16. ВЕСКА РАЙЧЕВА
4. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	17. МАРИЯ СЛАВЧЕВА
5. ВАНЯ АЛЕКСИЕВА	18. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА
6. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ	19. ЗЛАТКА РУСЕВА
7. ТЕОДОРА НИНОВА	20. ДИЯНА ЦЕНЕВА
8. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	21. МАРИЯ ИВАНОВА
9. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА	22. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
10. СТОИЛ СОТИРОВ	23. МАРИАНА КОСТОВА
11. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	24. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
12. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА	25. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
13. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	26. МАРИО ПЪРВАНОВ

27. ЕМИЛ МАРКОВ	43. ДИАНА ХИТОВА
28. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА	44. БОЯН ЦОНЕВ
29. ЕМИЛ ТОМОВ	45. БОЯН БАЛЕВСКИ
30. АЛБЕНА БОНЕВА	46. ИРИНА ПЕТРОВА
31. БОНКА ДЕЧЕВА	47. РОСИЦА БОЖИЛОВА
32. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА	48. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
33. ЖИВА ДЕКОВА	49. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
34. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА	50. КОСТАДИНКА НЕДКОВА
35. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА	51. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА
36. ТОТКА КАЛЧЕВА	52. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
37. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА	53. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА
38. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА	54. ЛЮБКА АНДОНОВА
39. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ	55. АННА БАЕВА
40. ВЕСЕЛКА МАРЕВА	56. ГЕРГАНА НИКОВА
41. БОРИС ИЛИЕВ	57. МАЙЯ РУСЕВА
42. БОНКА ЙОНКОВА	

при участието на секретаря Борислава Лазарова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2014 г. на
Общото събрание на Гражданска и Търговска колегия
докладвано от съдия ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА

Тълкувателното дело е образувано на основание чл.128, ал.1 от
Закона за съдебната власт с разпореждане от 31.01.2014 г. на
Председателя на ВКС, издадено по искане на Председателя на Висшия
адвокатски съвет, който на основание чл.125 от ЗСВ е предложил на
Общото събрание на гражданска колегия на ВКС да постанови
тълкувателно решение по следния процесуалноправен въпрос:

**Приложими ли са правилата на чл.1 и чл.2 от Закона за
деноминация на лева / 05.07.1999 г./ спрямо числовата стойност на
определената по реда на чл.55-58 ГПК / отм./ окончателна цена на
иска, в хода на производството за преценка за допустимостта на
касационно обжалване на основание чл.280, ал.2 ГПК?**

Общото събрание на съдиите от гражданска и търговска
колегия на Върховния касационен съд (ОСГТК на ВКС), за да се
произнесе по поставения правен въпрос, съобрази следното:

В искането на Председателя на Висшия адвокатски съвет се
поддържа, че е неправилна практиката на състави на ВКС, според която
спрямо цената на иска, определена преди 05.07.1999 г. се прилага ЗДЛ и
тази цена се деноминира. Изразява се становище, че това представлява
недопустима ревизия на цената на иска, както и че нормите на ЗДЛ са
неприложими за вече определената окончателна цена на иска, тъй като

ЗДЛ е по-нов общ закон и затова той не отменя по-стария специален закон, какъвто е ГПК в частта му относно правния режим на определяне цената на иска. Твърди се, че тази практика противоречи на целта на закона и волята на законодателя да ограничи касационното производство само спрямо малозначителни спорове, докато на практика ограничението обхваща и сложни и с изключителен интерес спорове, най-вече с вещноправен характер.

По поставения въпрос съществува и противоречива практика, доколкото в предложението се цитира опр.№ 145/2.03.2012 г. по гр.д.№ 1197/ 2011 г. та ВКС, II г.о., а подобно становище за неприложимостта на ЗДЛ в разглежданата хипотеза се изразява и от някои окръжни съдилища, като се предлагат и различни способы за по-справедливо решаване на проблема.

ОСГТК намира за правилна преобладаващата практика на съставите на ВКС да прилага ЗДЛ при проверката за допустимост на касационната жалба, като съображенията за това са следните:

Независимо дали касационното производство е уредено като задължително или като факултативно, и при двата режима определена категория въззивни решения поначало са изключени от касационен контрол. Законодателят е използвал различни критерии за ограничаване на достъпа до касационната инстанция, като напр. предмета на делото, цената на иска, материалния интерес, резултата от въззивното обжалване или органа, постановил въззивното решение. В първоначалната редакция на чл.218а, ал.1 ГПК /отм./- Д.в.бр. 124/23.12.1997г., в сила от 1.04.1998г., от касационно обжалване са изключени въззивните решения на окръжните съдилища по искове за парични вземания с цена на иска до 1 000 000 лв./ редакция при приемането на закона, или 1 000 лв. с оглед влизането в сила на ЗДЛ/. Впоследствие тази сума беше увеличена на 5 000 лв., респ. 25 хил. лв. по търговски спорове, ако въззивното решение е постановено от апелативен съд. С приемането на новия ГПК се въведе критерият „обжалваем интерес”, който впоследствие отново бе заменен с критерия за цената на иска, с минимален размер до 5 000 лв. за граждански дела и до 10 000 лв. за търговски дела.

Както за редовността на всяко процесуално действие, проверката на касационната жалба по чл.280, ал.2 ГПК с оглед цената на иска се извършва към момента на подаването ѝ. За да се произнесе по този въпрос съдът трябва да сравни фиксирания от закона минимален размер /понастоящем от 5 000, съответно 10 хил.лв./ с цената на иска, по който е постановено обжалваното решение и ако последната е под този размер, не следва да допусне жалбата до разглеждане.

Относно цената на иска следва да се имат предвид две основни положения:

1.Цената е величина, която определя паричната стойност на оценимото в пари спорно право. Процесуалните закони съдържат специални разпоредби, както по отменения, така и по действащия ГПК, относно това как се определя цената на иска. По искове за парични

вземания това е размерът на търсената сума. По искове за собственост в чл 55, ал.1, б."б" отмененият ГПК приемаше, че цената на иска е равна на $\frac{1}{4}$ от данъчната оценка на имота, а ако няма такава - от пазарната му цена, а по новия ГПК е меродавна цялата данъчна оценка, респ.пазарна цена на имота.

2. Цената на иска се посочва в исковата молба, а въпросът за нея съгл. чл.56, ал.1 ГПК /отм./, сега чл.70, ал.1 от действащия ГПК, може да бъде повдигнат от ответника или служебно от съда най-късно в първото заседание за разглеждане на делото. След този момент цената на иска става окончателна и не може да бъде променяна, освен при изменение размера на иска.

От тези положения следва да се направи извод, че цената на иска е винаги една и това е тази цена, определена при завеждане на делото. Във всеки следващ момент, когато съдът трябва да вземе отношение по какъвто и да е повод относно цената на иска, той трябва да се ръководи от тази окончателна цена, без да има право да я променя. Такъв повод за последващо произнасяне във връзка с цената на иска е проверката за допустимост на касационната жалба по чл.280, ал.2 ГПК.

При тази проверка съдът следва да съпостави така определената окончателна цена на иска с минималния паричен размер на цената на иска, посочен в ГПК, под който обжалването пред касационната инстанция е недопустимо. Тъй като процесуалните норми имат незабавно действие и се прилагат за всички висящи дела, допустимостта на касационното обжалване следва да се провери с оглед действието на онези разпоредби за касационното производство, които са в сила към момента на подаване на касационната жалба. В този смисъл аргументите се извличат от разпоредбите на § 2 от ПР на ЗИД на ГПК /отм./- Д.в.бр. 43/ 97 г., §2, ал.3 от ПЗР към ГПК- Д.в.бр. 59/ 2007 г., както и §25 от ПЗР на ЗИД ГПК-Д.в.бр.100/ 2010 г.

В процеса на правоприлагането се стига да хипотези, когато ВКС следва да направи горната преценка и по отношение на решения, постановени при цена на иска, определена преди 05.07.1999 г., когато е приет ЗДЛ. Подобна хипотеза не е уредена от законодателя, поради което съдът следва да се ръководи от посочените общи положения за определяне цената на иска. Освен това следва да се има предвид, че основен принцип при сравнението като мисловна дейност е, че се сравняват съпоставими и еднородни величини. Цената на един иск, определена преди деноминацията, и минималната цена за допустимост на касационното обжалване, определена при действието на ЗДЛ, взети като числово изражение, не са съпоставими, тъй като са определени при различна стойност на паричната единица. Двете величини стават съпоставими само като се приложи чл.1 от Закона за деноминацията на лева, при което 1000 стари лева се заменят за един нов лев. Съгласно чл.2 от ЗДЛ деноминацията се отнася за всички величини в български левове, определени към 5 юли 1999 г., както и за всички имуществени и парични права и задължения, в това число за активите и пасивите на предприятията, за ценните книжа, за размера на дяловете, за вписания в

търговския регистър размер на капитала на търговските дружества и за всички платежни средства в левове.

В закона е посочено, че деноминацията се извършва *ex lege*, без да е необходимо изрично изявление в такъв смисъл от правоимащите лица. Деноминацията е публичноправен акт, с който държавата, която емитира парите като универсална мярка за стойност, променя тази стойност, като я намалява. Чрез деноминацията не се променя номиналната стойност на парите, а само стойността на българския лев. Не се намалява и стойността на защитимото материално право, а само количеството парични знаци, чрез които тази стойност се обозначава. Като се има предвид тази характеристика на деноминацията, следва да се приеме, че тя не води нито до изменение на цената на иска в нарушение на чл. 56 ГПК /отм./ и чл. 70 от действащия ГПК, нито че ЗДЛ е по-нов общ закон, който не може да отмени по-стария специален закон- ГПК, в частта му за уреждане правния режим на цената на иска, както се поддържа в предложението за образуване на тълкувателно дело. Двата закона не се отнасят помежду си като общ към специален, тъй като уреждат различна материя и обществени отношения. ЗДЛ има универсален характер, тъй като деноминацията се отнася за всички величини в български левове, определени към 5 юли 1999 г. Цената на иска, определена преди тази дата, е величина, която съгласно чл.2, ал.1 ЗДЛ също подлежи на деноминация. Като величина, изразяваща стойността на защитимото материално право, цената на иска подлежи на деноминация и по силата на ал.2 на чл.2 ЗДЛ.

След приемането на ЗДЛ съдът не може да борави със старите величини по висящи материални и процесуални правоотношения, а когато ги цитира, прави уточнение, че това са величини преди деноминацията, като посочва и деноминираната им стойност. Тази промяна не представлява изменение на цената на иска, което се потвърждава и от обстоятелството, че новата деноминирана цена не води до промяна в подсъдността.

В действащия ГПК законодателят е въвел като критерий за допустимост на касационната жалба само цената на иска, поради което не могат да се възприемат за основателни предложенията за различни начини на осъвременяване на тази цена чрез отнасянето ѝ към някоя чуждестранна валута, чрез издирване данъчната оценка на имотите към момента на подаване на касационната жалба /когато предмет на спора е вещно право/ или преценката да се прави според правната и фактическа сложност на конкретния спор или по някакви други критерии, включително и по съображения за справедливост. Такъв подход противоречи на принципите на правовата държава, които изискват правилата за достъп до касационно обжалване да са ясни и да не пораждат съмнения. Първото предложение освен това се основава на евентуална валоризация на цената на иска, което е недопустимо, тъй като в нашето право е възприет принципът на номинализма, а не на валоризацията.

Аргумент в подкрепа на искането не може да се извлече и от ТР № 8/31.10.2012 г. на ОСГК, в което макар и по повод изясняване съдържанието на понятието „обжалваем интерес”, употребено в чл.282, ал.2, т.2 ГПК във връзка с производство по спиране изпълнението на обжалваното въззивно решение, също се посочва, че релевантен момент за определяне на цената на иска е моментът на неговото предявяване, а промяната на данъчната оценка на имота, представена при завеждане на исковата молба, не води нито до промяна в цената на иска, нито до промяна на определената родова подсъдност, нито до упражняването на правото на касационно обжалване на въззивното решение съгласно изискванията на чл. 280, ал. 2 ГПК.

По изложените съображения ОСГТК на ВКС

Р Е Ш И :

При проверката по чл.280, ал.2 ГПК съдът преценява цената на иска към момента на предявяването му, а когато това е станало преди 05.07.1999 г., прилага спрямо нея чл.1 и чл.2 от Закона за деноминация на лева.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГТК,

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:

КРАСИМИР ВЛАХОВ .....

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Търговска колегия:

ТАНЯ РАЙКОВСКА .....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....

ТАНЯ МИТОВА.....

ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....

ПЛАМЕН СТОЕВ.....

ДАРИЯ ПРОДАНОВА.....

БОЙКА СТОИЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. НИКОЛА ХИТРОВ.....	30. АЛБЕНА БОНЕВА.....
2. РОСИЦА КОВАЧЕВА.....	31. БОНКА ДЕЧЕВА.....
3. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....	32. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....
4. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА.....	33. ЖИВА ДЕКОВА.....
5. ВАНЯ ЯЛЕКСИЕВА.....	34. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....О.М.
6. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....	35. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
7. ТЕОДОРА НИНОВА	36. ТОТКА КАЛЧЕВА.....
8. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....О.М.	37. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
9. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....	38. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
10. СТОИЛ СОТИРОВ.....	39. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
11. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	40. ВЕСЕЛКА МАРЕВА .....
12. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА.....	41. БОРИС ИЛИЕВ.....
13. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....	42. БОНКА ЙОНКОВА.....
14. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	43. ДИАНА ХИТОВА.....
15. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА.....	44. БОЯН ЦОНЕВ.....
16. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....	45. БОЯН БАЛЕВСКИ.....
17. МАРИЯ СЛАВЧЕВА.....	46. ИРИНА ПЕТРОВА.....
18. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА.....	47. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....
19. ЗЛАТКА РУСЕВА.....	48. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
20. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	49. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
21. МАРИЯ ИВАНОВА.....	50. КОСТАДИНКА НЕДКОВА.....
22. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	51. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА.....
23. МАРИАНА КОСТОВА.....	52. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
24. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	53. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
25. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....	54. ЛЮБКА АНДОНОВА.....
26. МАРИО ПЪРВАНОВ.....	55. АННА БАЕВА .....
27. ЕМИЛ МАРКОВ.....	56. ГЕРГАНА НИКОВА.....
28. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА.....	57. МАЙЯ РУСЕВА.....
29. ЕМИЛ ТОМОВ.....	

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
по ТР 3/2014 год. на ОСГТК на ВКС

Не може да се даде еднозначен отговор на поставения въпрос за приложимостта на правилата на чл. 1 и чл. 2 от Закона за деноминацията на лева / 05.07.1999 г./ спрямо числовата стойност на определената по реда на чл. 55-58 ГПК / отм./ окончателна цена на иска , в хода на производството за преценка на допустимостта на касационното обжалване на основание чл. 280 ал.2 ГПК“ в смисъла даден с приетото тълкувателно решение в частта , че ако искът е заведен преди 05.07.1999 година, по отношение на цената на иска намират приложение чл. 1 и чл. 2 на Закона за деноминацията на лева.

Даденият отговор означава , че не се държи сметка за хипотезите на чл.55 ал.1 б. “б“ ГПК / отм./ и ял. 55 б. “в“ , чл. 55 ал.1 б. “г“ предл. последно ГПК / отм./ , когато „цената на иска „ като числово изражение може да бъде определена не само на база пазарната цена на имота , а и на базата на данъчната оценка на спорното вещно право.

С мотивите на тълкувателното решение въпросът не се засяга , а само се прави констатацията , че законът се прилага към всички величини , които се деноминират в съотношение 1000 към 1.

При тълкуване разпоредбата на чл. 2 от Закона за деноминацията на лева/ ДВ. Бр.20/ 1999 год./ не може да има спор , че когато се касае до преценката по чл. 280 ал.2 ГПК на „цената на иска по гражданско-правен спор за парични вземания „ / в общия смисъл/ или когато цената на иска по спора за вещното право/ в общия смисъл/ се базира на пазарната му стойност , деноминацията не засяга самото „право или задължение „ като стойност , а само числовото му изражение и в тези хипотези и даденият отговор с тълкувателното решение не подлежи на сумнение.

Ако „цената на иска“ при спор за защита на вещни права е определена на база данъчната оценка на вещното право , прилагайки закона за деноминацията на лева, новата числова стойност е ли еквивалентен израз на стойността на правото. Отговорът не може да е положителен , защото данъчната оценка на недвижимия имот е паричен израз на вещното право за определяне на публични задължения на физическите лица към държавата, определена от държавата. Съгласно чл. 3 ал.2 от Приложение 2 към ЗМДТ удостоверението за данъчна оценка се издава с цел облагането с данък наследство ,данък ори придобиване на имущества , за определяне на държавните и нотариални такси , както и за база за определяне на други данъци като –данък сгради, такса смет. Ето защо, ако цената на иска при гражданско-правни спорове за защита на вещни права/ в т.ч. и владение / е базирана на данъчна оценка преди 05.07.1999 год. , то при преценка на допустимостта на касационното производство , макар и това да би било изключение от вече приетите от Общото събрание на двете колегии на ВКС разяснения по приложение на закона, ВКС би могъл да тълкува по широко разпоредбата на чл. 280 ал.2 ГПК .

ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА